

Список використаних джерел.

1. Аврех А.Я. Столипін П.А. и судьбы реформ в России. – М.: Политиздат, 1991. – 286.
2. Будзілович І.С. Землеустрій в Україні: еволюція його змісту в сучасних умовах // Землевпорядкування. – 2001. – № 1. – С. 32-35.
3. Васильченко В. Економічні основи землевпорядження. - Х., 1926. – 180 с.
4. Добряк В.С. Концептуальні засади розвитку землеустрою // Землевпорядкування. – 2001. – №1 – С.27-32.
5. Земельний кодекс України: Прийнятий 25 жовтня 2001 року №2768-III // Відом. Верхов. Ради України (ВВР.) – 2002. – №3-4. – Ст. 27.

МОНІТОРИНГ ЯК СИСТЕМА СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА ВПЛИВОМ НА ДОВКІЛЛЯ АНТРОПОГЕННИХ ФАКТОРІВ

Клевцова В.В. – студентка 4 курсу спеціальності “Геодезія, картографія та землеустрій”

*Керівник: доцент **Бойко О.Г.***

Кафедра землеустрою і кадастру

Проблема людського втручання у природні процеси особливо актуалізувалася з розвитком науково-технічного прогресу у середині ХХ ст. Саме тоді антропогенний вплив почав зумовлювати глобальні, іноді незворотні наслідки.

Антропогенні фактори – форми господарської діяльності людини, що впливають на організми чи екосистеми, природне середовище загалом.

Дію антропогенних факторів на біосферу оцінюють, зважаючи на зміни властивостей основних її елементів, геофізичні, геохімічні, біологічні, екологічні наслідки їх впливу (порушення в екосистемах), а також на зміни стану здоров'я людей. Кожна із груп антропогенних факторів зумовлює своїм впливом такі перетворення у біосфері:

— викид у біосферу хімічно та фізично активних речовин спричинює зміни стану і властивостей атмосфери; великомасштабні перетворення циркуляції в атмосфері й океані; порушення стійкості земних і водних екосистем; зниження працездатності людей;

— викид у біосферу інертного матеріалу (аерозольних частинок) зумовлює зміни складу і властивостей вод суші; погоди і клімату; екосистеми Світового океану; погіршення настрою у людей;

— пряме нагрівання атмосфери спричинює зміни складу і властивостей вод Світового океану; перерозподіл і зміни відновлюваних абіотичних (водних, кліматичних) ресурсів; негативні генетичні ефекти; хвороби, стресові ситуації;

— фізичні дії, які змінюють поверхню суші і рослинний покрив (ерозія, пожежі) виявляються у трансформації стану біоценозу і біогеофізичного середовища; озонового шару (зміна проходження ультрафіолетового випромінювання, радіохвиль); зникненні і генетичних змінах існуючих видів, появи нових;

— біологічна дія (розвиток агроценозів) виражається у зміні літосфери, прозорості атмосфери, проходженні сонячного випромінювання; зменшенні біопродуктивності екологічних систем і кількості популяцій; деградації лісів; скороченні тривалості життя;

— антропогенні упорядковані потоки речовин зумовлюють зміну геофізичних властивостей великих систем; властивостей суші й ґрунту; здатності біосфери до відновлення ресурсів, виснаження невідновних ресурсів; зменшення чисельності населення; порушення природних кругообігів.

Спостереження у межах системи моніторингу за дією основних антропогенних факторів і процесів, які вони зумовлюють, групують за такими напрямками:

1. *Спостереження за локальними джерелами забруднення і забруднюючими факторами.* Вони здійснюються на територіях окремих об'єктів (підприємств, населених пунктів, ділянок ландшафтів тощо) у формі контролювання кількісного й якісного складу забруднюючих речовин, що містяться у викидах і скидах, місцях їх зберігання.

2. *Спостереження за станом навколишнього природного середовища.* Зосереджені такі спостереження на відстежуванні геофізичних (природні явища катастрофічного характеру: вулкани, землетруси, ерозії, цунамі), фізико-географічних (розподіл суші і води, рельєф, природні ресурси, народонаселення, урбанізація), геохімічних (кругообіг речовин, хімічні, шумові забруднення атмосфери), хімічних (хімічний склад атмосферних домішок природного й антропогенного походження, опади, поверхневі і підземні води, ґрунт, рослини, основні шляхи поширення забруднювачів) явищ, процесів і змін з фіксуванням відповідних даних.

3. *Спостереження за станом біотичної складової біосфери.* У їх процесі відстежують реакції біоти на різні фактори, тобто реакції окремих організмів, популяцій, або угруповань (груп рослинних і тваринних організмів, що постійно або тимчасово співіснують на певних територіях), а також спостерігають за функціональними і структурними біологічними ознаками (приростом біомаси за годину часу, швидкістю поглинання різних речовин рослинами чи тваринами, чисельністю видів рослин і тварин, загальною біомасою).

4. *Спостереження за реакцією великих систем* (клімату, Світового океану, біосфери). Моніторингу потребують фізичні, хімічні і біологічні показники. Для встановлення динаміки змін стану біосфери заміри повторюють через певні проміжки часу, а важливі показники відстежують безперервно. Система спостережень може полягати в організації замірів у

конкретних точках (на станціях) або на обширній території й отриманні інтегральних показників. Часто ефективним є комбіноване використання обох підходів.

Отже, основною метою моніторингу довкілля є спостереження за змінами в екосистемах, зумовленими антропогенними факторами.

Список використаних джерел

1. Троянський О.І., Дашковський О.А. Моніторинг якості повітря. Посібник для студентів ВНЗ. Житомир: 2006. – 108 с.
2. Екологічна експертиза та природоохоронне інспектування : навчальний посібник / Р.Ю. Гаврилянчик, Л.С. Васик, О.В. Павлів, Я.В. Каленчук. – Кам'янець-Подільський : Подільський державний аграрно-технічний університет, 2010. – 112 с.
3. Волошин І.М. Методика дослідження проблем природокористування. – Львів: ЛДУ, 1994.

**МОНІТОРИНГ ЯК СИСТЕМА СПОСТЕРЕЖЕНЬ І КОНТРОЛЮ,
ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУ СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА**

Щербата Л.О. – студентка 4 курсу спеціальності “Геодезія, картографія та землеустрій”

*Керівник: доцент **Бойко О.Г.***

Кафедра землеустрою і кадастру

У різних видах наукової та практичної діяльності людина послуговується методом спостереження як способом пізнання, що ґрунтується на тривалому цілеспрямованому планомірному сприйнятті предметів і явищ навколишнього середовища. Інформація про стан довкілля потрібна у щоденному житті людей, в їх господарській діяльності, особливо цінна вона за надзвичайних ситуацій, під час яких динамічно змінюються події, доводиться оперативно приймати необхідні, часто нестандартні рішення.

Зміни у навколишньому середовищі відбуваються під впливом природних і зумовлених діяльністю людини біосферних факторів. Пізнання цих змін неможливе без виокремлення антропогенних процесів на фоні природних, для чого і організовують спеціальні спостереження за різноманітними параметрами біосфери, які змінюються внаслідок людської діяльності. Саме у спостереженні за довкіллям, оцінюванні його фактичного стану, прогнозуванні його розвитку полягає сутність моніторингу.

За міжнародним стандартом (СТ ІСО 4225-80), *моніторинг* — це багаторазове вимірювання для спостереження за змінами будь-якого параметра в певному інтервалі часу; система довготривалих спостережень,